

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Lakiehdotuksen tarkoitus ja tavoitteet ovat yleisesti ottaen hyviä ja kannatettavia. On myös myönteistä, että lakiehdotuksella kiinnitetään huomioita työvoiman ulkopuolella oleviin maahanmuuttajiin sekä haavoittuvassa asemassa oleviin ml. ihmiskaupan uhreihin.

Yleisenä huomiona voi todeta, että ottaen huomioon sote-uudistuksen, kokonaisuutena edessä on varsin mittavat muutokset. Lakiehdotuksessa esitetään vastuuta maahanmuuttajien palveluprosessista kunnille ja siten ainakin niissä kunnissa, joissa kotoutumistominta on osana sosiaalitoimea, on kokonaisuudessaan kysymys mitä todennäköisimmin moninaisista organisatorisista muutoksista ja myös haasteista.

Lakiehdotuksessa esitetään säädettäväksi (8§) kotoutumista edistävien palveluiden tarpeen ilmoituksesta. Ehdotuksen mukaan säädettäisiin siitä, että viranomainen tai muu henkilö voisi tehdä maahanmuuttajan suostumuksella salassapitosäännösten estämättä kunnalle ilmoituksen maahanmuuttajasta, jolla arvioidaan olevan tarve laissa tarkoitetuille kotoutumista edistävillä palveluilla. Ehdotuksessa mainitaan, että viranomainen voi tarkoittaa esimerkiksi hyvinvointialuetta, Kansaneläkelaitosta tai poliisia. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmästä vastaava Joutsenon vastaanottokeskus pitää sinällään ehdotettua säädöstä kannatettavana eikä näe ongelmia tiedon luovuttamisessa, kun huomiodaan, että se tapahtuisi nimenomaan maahanmuuttajan suostumuksella. Samalla todetaan, että lakiehdotuksesta jää joitakin kysymyksiä. Esimerkiksi sivulla 78 puhutaan ihmiskaupan uhreista ja heidän tavoittamisestaan ja mainitaan, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän kanssa tehtävällä yhteis työllä arvioidaan voitavan tavoittaa noin 100 henkilöä. Epäselväksi jää se, mitä tällä auttamisjärjestelmän kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja sitä kautta tavoitettavilla henkilöillä tarkalleen ottaen tarkoitetaan.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä tekee sosiaalihuoltolain mukaisia ilmoituksia kuntien sosiaalihuoltoon ja jatkossa hyvinvointialueille ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään otetuista henkilöistä, joilla on kotikunta. Nähdäksemme jatkossa auttamisjärjestelmä voisi tehdä tämän lisäksi kunnille tarvittaessa ilmoituksia ehdotetun 8 §:n perusteella, mutta vain auttamisjärjestelmään otetun/auttamisjärjestelmässä olevan ihmiskaupan uhrin suostumuksella. Jäisi nähtäväksi, kuinka moni auttamisjärjestelmässä olevista henkilöistä antaisi suostumuksensa tietojensa luovuttamiselle ja ilmoituksen tekemiselle kuntaan kotoutumista edistävien palvelujen tarpeestaan. Tämä kuitenkin uhrin/asiakkaan näkökulmasta tarkoittaisi jälleen yhtä viranomaista, johon häntä koskevaa arkaluontoista tietoa siitä, että hän on joutunut ihmiskaupan uhriksi, tulisi antaa. Samalla on todettava, että riippuisi osittain myös auttamisjärjestelmän resursseista, missä määrin sen virkamiehillä on mahdollisuus käydä myös tämän ilmoituksen tekemistä läpi asiakkaan kanssa suostumuksen saamiseksi.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

Edellä esitetyistä ihmiskaupan uhrien tavoittamiseen ja 8 §:ään liittyvistä huomoista huolimatta on kuitenkin erittäin hyvä, että lakiehdotuksessa huomoidaan ihmiskaupan uhrin ja heidän tarpeensa sekä heidän monialaisen yhteistyön tarpeensa. Lisäksi on erittäin hyvä, että lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että ihmiskaupan uhrien kohdalla voidaan poiketa kolmen vuoden kotoutumisajasta ja, että tästä säädetään selkeästi lainsäädännössä.

Yleisenä huomiona todetaan, että lakiehdotuksessa ei ole määritelty sitä, mitä tässä laissa ihmiskaupan uhrilla tarkoitetaan eli ei esimerkiksi tarkemmin sitä, ketkä kaikki olisivat niitä, joiden kohdalla kotoutumisajasta voidaan poiketa - edellyttäisikö tämä esimerkiksi Ihmiskaupauksen uhrien auttamisjärjestelmän asiakkuutta tai jotain rikosprosessia ihmiskaupasta tms.

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

-

Yleiset kommentit kunnan kotoutumisohjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

-

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

-

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

-

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

-

Valtion korvaukset (8 luku)

On kannatettavaa, että lakiehdotuksessa lisätään Suomen kansalaiset lain soveltamisalaan (2 §) ihmiskaupan uhrille annettujen palvelujen ja tukitoimien kustannusten korvaamisen osalta. Nykytilaa selkiyttää se, että asiasta säädetään suoraan pykälässä. Kaikkiaan myös muut lakiehdotuksessa esitetyt muutokset nykytilaan esitetyn 67 §:n osalta ovat kannatettavia ja perusteltuja.

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

-

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

-

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

-

Lyijynen Katri

Joutsenon vastaanottokeskus - Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä